

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Σταμάτης Μαυροειδής

πολιτισμός 05

Γνώση του ποταμιού
σημαίνει
να 'σαι μέσα στο ποτάμι...Ταξίδι
στα Βάθη
της
νύχταςΚυριάκος Κατζουράκης
Το ποτάμι**Στα Βάθη της νύχτας κά-
ποιοι ψάχνουν τον ήχο των
σωμάτων που πέφτουν
από ψηλά. Κι άλλοι εξακο-
λουθούν τη ζωή τους, γιατί
μικρή είναι κι αυτή και
ποιο το νόημα να την με-
γαλώσεις αν συνοδεύεται
από τόσο φριχτούς ήχους**

συμβαίνει τίποτα. Όταν όμως συμβεί κάτι, θα είναι πολύ κοντά στην αλήθεια που διψάς να δεις και να ακούσεις. Η αλήθεια που εκπορεύεται από τη σιωπή θα αρχίσει να κυλάει με το ρυθμό του νερού. Κι όταν θέλεις να καταγράψεις αυτά που συμβαίνουν σήμερα και νομίζεις ότι σε κυνηγάει ο χρόνος, μη βιάζεσαι. Φαντάσου μόνο πώς θα είναι αυτά που καταγράφεις είκοσι, τριάντα χρόνια μετά. Πόσο χρήσιμα για τους ανθρώπους τότε. Θέλει, όμως, κατανόηση για τους ανθρώπους σήμερα που ούτε να αμύνονται γνωρίζουν ούτε θέλουν να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή του μετώπου.

Στο τοπίο του Αμύνταιου, της Πτολεμαΐδας, στους σκαμμένους καρβουνόλοφους, στη φωλιά της Φλώρινας και στα βουνά ως τις λίμνες του βασιλιά Κορμورانού, ένιωσα τη λέξη «Χώρα», σαν τον ενδιάμεσο τόπο, όπου κατοικεί η έννοια των πραγμάτων.

Ξέρω πως πρέπει να ξεπεράσω το θυμό που με κατακλύζει για την κοινωνική πραγματικότητα στον τόπο μας, ώστε να μπορέσω να διατυπώσω τις σκέψεις μου. Ήδη ο χρόνος έχει γυρίσει πολύ πίσω, και η χειρότερη φαντασία διστάζει να κάνει λόγια τα μελλούμενα.

Εμείς που ασχολούμαστε με την τέχνη, μοιάζουμε γραφικοί και ξεπερασμένοι μπροστά στο μεταμοντερνισμό της πολιτικής που εφαρμόζεται

ασύστολα, που εξαφανίζει λέξεις και έννοιες όπως και κράτη, έθνη, τάξεις, παράδοση, κοινωνία.

Πώς να μιλήσει κάποιος τώρα, για ζητήματα πολιτισμού και τέχνης;

Πώς να μιλήσει κανείς για «σύγχρονη ελληνικότητα» σε μια χώρα που πωλείται;

Ο καλλιτέχνης αναγκάζεται να επιχειρεί επικίνδυνες διαδρομές σε γλιστράει εδάφη.

Αν είναι γυμνασμένος καλά σε τέτοιους κινδύνους στη βασική του δουλειά, μπορεί να τα καταφέρει να μην αδικήσει κανέναν και να μη θελήσει να επιβάλει τις θεωρίες του στους άλλους. Και το καταφέρνει γιατί η κατάληξη της σκέψης του έπεται του έργου του. Είναι η φιλοσοφία του μάστορα, που γνωρίζει την πηγή απ' όπου τρέχει ο οίνος της ποίησης και της τέχνης. Οι θεωρίες, καμιά φορά, γίνονται διαχωριστικές γραμμές ή λεπίδες που σκοτώνουν.

Σήμερα οι λεπίδες σφάζουν χωρίς καν θεωρίες. Σήμερα ο θρήνος μοιάζει υποκρισία.

Σήμερα η πόλη που καταπίει τα ποτάμια της καταπίνει τους πολίτες της.

Σήμερα ο ήχος της νύχτας είναι ο γδούπος σωμάτων που πέφτουν.

Σήμερα φθινόπωρο του 2013 το μέλλον σταμάτησε μαζί με το Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Σήμερα μετράμε πόσο νεκροί έπεσαν και πόσοι σφαγιασθηκαν. Είναι πολλοί και ο θάνατός τους βαρύνει τους κυβερνήτες της πόλης. Σήμερα η πόλη πεθαίνει, το τελευταίο οχυρό έπεσε.

Σήμερα οτιδήποτε γράφεται, παίζεται, ζωγραφίζεται, ακούγεται, είναι πολεμικό ανακοινωθέν.

Για τους φίλους- αναγνώστες που δεν προμηθεύονται ανελλιπώς κάθε Σάββατο τον Δρόμο, οπότε πιθανώς να βλέπουν για πρώτη φορά *Το ταξίδι στα βάθη της νύχτας* διευκρινίζουμε ότι πρόκειται για μια σελίδα στην οποία προσκλήθηκαν να συμμετάσχουν με κείμενά τους άνθρωποι της τέχνης και των γραμμάτων. Προσδοκία της εφημερίδας είναι τα κείμενα αυτά να συμβάλουν όσο γίνεται στο ξεπέραςμα της (σχεδόν) γενικευμένης κοινωνικής αφωνίας αλλά και να συνδράμουν την ανάγκη μιας εσωτερικής αναστροφής που χρειαζόμαστε, προσωπικά ο καθείς αλλά και ο τόπος στο σύνολό του. Από αυτήν την αναστροφή -εάν επισυμβεί- θα κριθούν τα περισσότερα...

Στα βάθη της νύχτας κάποιοι ψάχνουν τον ήχο των σωμάτων που πέφτουν από ψηλά. Κι άλλοι εξακολουθούν τη ζωή τους, γιατί μικρή είναι κι αυτή και ποιο το νόημα να την μεγαλώσεις αν συνοδεύεται από τόσο φριχτούς ήχους. Όμως αυτοί που ψάχνουν μέσα στα κουτουπωμένα ποτάμια, κάτω από τα τσιμέντα και τους ασφαλτοστρωμένους δρόμους, απεκδύονται το ρόλο του υποτελούς και γίνονται μέρος του ποταμού που ρέει κρυφά και υπόγεια. Θα μπορούσες να πεις ότι ζουν ερήμην, δηλαδή σαν ερημίτες. Αν κάποια νύχτα συγκεντρωθείς κι απομονώσεις τους ήχους θα τους ακούσεις. Εκεί κάτω κρυφά μαθαίνουν την Ιστορία της πόλης, την αντίσταση, την ουσία, το βάθος της ανθρώπινης δύναμης, την αυτονομία του πολίτη που έχει συνείδηση της σχέσης του με την πόλη.

Χορικό Γ' / Του Πλούτου

«... Πλούτη καταραμένα, ποιος σας φίλος
με ξένους, μ' εδικούς, με την καρδιά του
δεν είναι λυσσασμένος κι άγριος σκύλος;

Πότε ένας ακριβός την πεθυμιά του
χορταίνει με τα πλούτη; Πότε; Κάνει
τέλος ποτέ στην τόση αχորταγιά του;...»

Χορικό Δ' / Του Ήλιου

«... Ήλιε μου φαιτέρε, του περασμένου
καιρού τα πάθη που 'χαμε θυμούμαι
κι ολόκρυτα τα μέλη μου απομένου.

Τσι ποταμούς πως είδαμε μπορούμε,
σ' τούτους τους δόλιους τόπους τ' εδικού μας,
να κυματίζουν αίματα να πούμε...»

«... Ήλιε μου, το λοιπό στα κλήματά μας
λυπητερό το φως σου ας σκοτεινιάσει,
γι' σ' άλλα μέρη στείλε το μακρά μας.

Νέφος σκοτεινιασμένο ας σε σκεπάσει,
κι αστροπελέκι ας πέσει θυμωμένο
και τούτο το παλάτι ας χαλάσει.

Με χίλιες αστραπές το μανισμένο
κάμε το βασιλιά μας να τρομάξει,
να μη χαλάσει τέτοιο νιο αντρωμένο...»

Γεώργιος Χορτάτσος. Δύο αποσπάσματα
από το έργο του Ερωφίλη (1595-1600)

Σημ.: Μετά από μια εξαιρετική παράσταση της Ερωφίλης διάβασα ξανά το έργο του Χορτάτσου και το αφιερώνα στις ηθοποιούς της παράστασης και στον σκηνοθέτη Σίμο Κακάλια. Το ποτάμι είναι ανάπτυξη ενός κεφαλαίου από το βιβλίο μου Τζήσι στο Χόος Εκδ. Καλειδοσκόπιο 2013.

* Ο Κυριάκος Κατζουράκης είναι ζωγράφος,
ομότ. καθηγητής ΑΠΘ